

МІНІСТЕРСТВО СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

**ІНСТИТУТ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ УКРАЇНИ**

Кафедра психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

_____ І.А. Колесник

«_____» _____ 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НОРМАТИВНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ІІІ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
В ПСИХОЛОГІЇ**

**ПІДГОТОВКИ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ
денної та заочної форми навчання**

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 05 «СОЦІАЛЬНІ ТА ПОВЕДІНКОВІ НАУКИ»
НАУКОВА СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 053 «ПСИХОЛОГІЯ»

Київ - 2019

Робоча програма нормативної навчальної дисципліни «Теоретико-методологічні проблеми в психології» для підготовки докторів філософії наукової спеціальності 053 «Психологія».

Розробник: кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології
Калюжна Є.М.

Рецензенти:

Дорожкін В.Р., доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри психології Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України

Ткалич М.Г., доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри психології Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України

Затверджено на засіданні кафедри психології.
Протокол № 1 від 28 серпня 2019 р.

Завідувач кафедри психології

Пріб Г.А.

(прізвище, підпис)

*Завідувач відділу навчально-методичної роботи,
ліцензування та акредитації освітньої діяльності*

Завиніченко Л.М.

(прізвище, підпис)

Завідувач науково-дослідної частини

Пахомова М.В.

(прізвище, підпис)

©Калюжна Є.М., 2019

©Інститут підготовки кадрів
державної служби зайнятості
України (ІПК ДСЗУ), 2019

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		Форма навчання	
		денна	заочна
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <i>05 «Соціальні та поведінкові науки»</i>	Цикл професійної підготовки: за вибором ВНЗ	
		Рік підготовки	
		-	I-й
Змістових модулів – 2	Спеціальність <i>053 «Психологія»</i>	Семестр	
		-	I, II-й
Загальна кількість годин – 120		Лекції	
			20 год.
Розподіл годин для заочної форми навчання: аудиторних – 20 год.; самостійної роботи студента – 100 год.	Освітній ступінь: третій (освітньо-науковий) <i>доктор філософії</i>	Практичні	
		-	-
		Семінарські	
		-	-
		Самостійна робота	
		-	90 год.
		Індивідуальні завдання	
		-	10 год.
Вид контролю			
-	іспит		

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:
 для денної форми навчання – %;
 для заочної форми навчання – %.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни “Теоретико-методологічні проблеми в психології” є забезпечення готовності аспірантів до самостійної наукової роботи через формування у них узагальненої системи уявлень і знань щодо проблематики та специфіки теоретико-методологічного базису науково-дослідної діяльності в психології.

Основними завданнями вивчення дисципліни “Теоретико-методологічні проблеми в психології” є:

- ознайомлення із категоріальним апаратом та основними тенденціями розвитку сучасної психології;
- формування цілісного уявлення про сутність і специфіку методології психології як системи принципів і способів організації та побудови теоретичної й практичної наукової діяльності;
- оволодіння навичками практичного застосування знань щодо теорії та методології психології в організації самостійної науково-дослідницької роботи.

У своїй діяльності з реалізації державної політики у сфері якості освіти дотримуватись зазначених в «Кодексі академічної доброчесності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти» основних принципів та фундаментальних цінностей академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин.

Завдання:

- сформувати уявлення про роль і місце академічної доброчесності у науковій і освітній діяльності;
- ознайомити аспірантів із нормативно-правовою базою з проблем дотримання норм академічної доброчесності;
- сформувати уміння застосовувати отримані знання зі сфери академічної доброчесності у науково-дослідній роботі;
- сприяти формуванню навичок коректної роботи з джерелами інформації та адекватного покликання на них у процесі наукового дослідження;
- надати інформацію про механізми контролю за дотриманням принципів та правил академічної культури й чесності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти набувають таких **компетентностей:**

Загальні (універсальні) компетентності:

- вільне володіння державною мовою;
- креативні здібності;
- уміння працювати у команді;
- здатність працювати самостійно і автономно;
- здатність до критики та самокритики;
- обізнаність щодо теоретико-методологічних основ наукової творчості;

- навички пошуку та опрацювання наукового матеріалу;
- комп'ютерні навички (використання мережі Інтернет для опанування рекомендованих електронних джерел, робота у Microsoft Office, Power Point при виконанні індивідуальних завдань та самостійної роботи
- уміння самостійно встановлювати й розв'язувати завдання, пов'язані з власною дослідницькою роботою.

Спеціальні (фахові) компетентності:

- поінформованість щодо концептуального базису наукової психології;
- розуміння закономірностей формування категоріального ладу наукової психології;
- науково обґрунтоване оперування понятійним апаратом сучасної психології;
- сформованість цілісного уявлення про специфіку методології психології;
- обізнаність щодо фундаментальних методологічних принципів та змістовних проблем психології;
- орієнтування у методологічних підходах, парадигмах, теоріях і методах психології;
- наявність досвіду планування та здійснення власної науково-дослідної роботи на релевантній для сучасної психології теоретико-методологічній основі;
- здатність до співвіднесення специфічних завдань, що виникають у науково-дослідній практиці з контекстом фундаментальних проблем психології;
- знання деонтології та етики наукового дослідження в психології.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи та історія розвитку методології наукового знання.

Тема 1. Теоретичні основи наукового знання.

Співвідношення понять “наукове пізнання” та “наукове знання”. Типологія знань і критерії науковості. Рівні наукового пізнання. Структура процесу наукового пізнання. Основні форми наукового знання (факт, проблема, гіпотеза, закономірність, закон, теорія). Поняття про онтологію, методологію, гносеологію, епістемологію. Природничі та гуманітарні парадигми психології. Проблема суб'єктивності та об'єктивності психологічного знання. «Академічна доброчесність» як дефініція нового закону «Про вищу освіту». Нормативно-правова база з дотримання академічної доброчесності в Україні та ІПК ДСЗУ. Академічна доброчесність науковця та освітянина: етичні норми і принципи у вищій освіті. Види порушень академічної доброчесності, відповідальність за дотримання академічної доброчесності. Синергія науковця та програмних засобів перевірки наукових робіт як вирішальний фактор виявлення проявів академічної недоброчесності.

Тема 2. Наука як сфера діяльності людини.

Визначення поняття «наука». Предмет науки та його основні ознаки. Етапи розвитку науки. Концепція наукових революцій Томаса Куна. Поняття “парадигма”. Поняття про норму наукової діяльності. Головні принципи теорії пізнання. Форми чуттєвого і раціонального пізнання. Структура наукового знання. Лінгвістична та логічна підсистеми наукового пізнання. Основні функції науки та їх характеристика.

Тема 3. Структура та функції наукового знання.

Поняття про методологію науки. Визначення і співвідношення понять «наука», «філософія», «світосприйняття». Емпіричні, теоретичні та методологічні основи науки. Структура методологічного знання. Рівні методологічного знання (філософський, загально-науковий, конкретно-науковий). Рівень процедури та техніки. Базові поняття методології науки. Функції методології. Можливості та межі застосування експерименту в психології.

Тема 4. Історія розвитку методології науки.

Методологія та її роль у розвитку методів наукового пізнання. Методологія у філософії Античності та Середньовіччя. Методологія науки в філософії Нового Часу. Виникнення методологічних підходів у XVIII-XIX ст. Позитивізм (О.Конт, Г.Спенсер, Дж.Стюарт). Емпіріокритицизм (Е.Макс, Р.Авенаріус, А.Пуанкаре). Неопозитивізм (Шлік, Карнап, Фейгль, Б.Расел). Постпозитивізм (Т.Кун, К.Попер, Агасі, Лакатос, Селларес). Особливості класичної методології. Постнекласична методологія (В.Дільтей, В.Віндельбанд, Г.Рікерт, Е.Гусерль). Постмодернізм.

Тема 5. Історико-філософський аналіз предмету психології.

Інтелектуальна історія психології. Філософський аспект інтелектуальної історії психології. Історія предмету психології як об'єкт методологічної рефлексії. Проблема співвідношення теорії та методу в історії психології. Проблема одиниць аналізу психіки в історії психології. Проблема співвідношення біологічного та соціального в історії

психології. Роль наукової методології у розвитку психологічного знання. Цілісність особистості як предмет дослідження в психології.

Змістовий модуль 2. Методологічні проблеми наукового дослідження в психології.

Тема 6. Фундаментальні методологічні проблеми психології.

Традиційні проблеми наукової методології. Структура методології науки. Основні функції сучасної методології. Значення методології для психології. Методологічний простір наукової психології. Базові парадигми психології. Основні змістовні проблеми сучасної психології (психофізична, психофізіологічна, психогностична, психогенетична, психоенергетична, психопрактична, психосоціальна, психоемоційна). Проблема співвідношення біологічного і соціального в психіці людини.

Тема 7. Теорія дослідження у науковій психології.

Співвідношення наукової та практичної психології та їх місце в системі психологічного знання. Метапсихологічні категорії психології (особистість, діяльність, спілкування). Базові психологічні категорії (образ, дія, ставлення, переживання, мотив). Теорія та її основні компоненти. Форми теоретичного знання. Структура теоретичного знання. Ознаки (критерії) теоретичного знання. Види психологічних теорій та їх характеристика. Функції теорії. Емпіричні та теоретичні узагальнення в науковій психології. Значення запиту суспільства для розвитку інституту психології.

Тема 8. Властивості та структура методу в психології.

Поняття про метод. Метод як шлях наукового пізнання. Походження методів та їх властивості (системність та цілісність). Номотетичний та ідеографічний методи наукового пізнання (В.Віндельбанд, Г.Рікерт). Характерні ознаки наукового методу. Теоретичні та емпіричні методи наукового пізнання. Рівнева будова методу: ідея, зміст, техніка. Сутність і специфіка наукового методу в психології. Класифікація методів сучасної психології та їх характеристика. Психодіагностика та психотехнологія як методи практичної психології. Проблема об'єктивності методу в психології.

Тема 9. Специфіка наукового дослідження в психології.

Сутність та характеристика психологічного дослідження. Основні елементи науково-дослідницького процесу. Специфіка дослідницької діяльності в психології. Принципи детермінізму, системності та розвитку як фундаментальні методологічні принципи наукової психології. Наукова проблема в психологічному дослідженні. Джерела проблем. Об'єкт і предмет психологічного дослідження. Критерії науковості психологічного дослідження. Типи експериментальних гіпотез та способи їх перевірки (актуалізація, відображення, фіксація). Метод, методика та техніка психологічного дослідження. Основні вимоги до психологічного дослідження.

Тема 10. Системний підхід до наукового дослідження в психології.

Системність як загальнонауковий принцип. Визначення системного підходу. Структура системного підходу. Принципи застосування системного підходу. Психіка

як об'єкт системного дослідження. Системна детермінація людської поведінки. Сутність системного підходу в психології. Компоненти системного аналізу в психології. «Несистемні» теорії в психології (холізм, елементаризм, редукціонізм, еkleктизм, зовнішній методологізм).

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва змістових модулів, тем	Кількість годин					
	заочна форма навчання					
	Усього	в тому числі				
		Лекції	Семінарські	Практичні	СРС	Індивідуальна робота
120	20	-	-	90	10	
Модуль I						
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи та історія розвитку методології наукового знання						
<i>Тема 1.</i> Теоретичні основи наукового знання	11	2	-	-	9	-
<i>Тема 2.</i> Наука як сфера діяльності людини	11	2	-	-	9	-
<i>Тема 3.</i> Структура та функції наукового знання	11	2	-	-	9	-
<i>Тема 4.</i> Історія розвитку методології науки	11	2	-	-	9	-
<i>Тема 5.</i> Історико-філософський аналіз предмету психології	11	2	-	-	9	-
Разом за змістовим модулем 1	55	10	-	-	45	-
Змістовий модуль 2. Методологічні проблеми наукового дослідження в психології						
<i>Тема 6.</i> Фундаментальні методологічні проблеми психології	11	2	-	-	9	-
<i>Тема 7.</i> Теорія дослідження в науковій психології	11	2	-	-	9	-
<i>Тема 8.</i> Властивості та структура методу в психології	11	2	-	-	9	-
<i>Тема 9.</i> Специфіка наукового дослідження в психології	11	2	-	-	9	-
<i>Тема 10.</i> Системний підхід до наукового дослідження в психології	11	2	-	-	9	-
Разом за змістовим модулем 2	55	10	-	-	45	-
Усього годин за модулем I	110	20	-	-	90	-
Модуль II						
ІНДЗ	10	-	-	-	-	10
Усього годин:	120	20	-	-	90	10
Підсумковий контроль – іспит						

**5. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
(не передбачено навчальним планом)**

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми та завдання	Кількість годин	
		денне	заочне
1.	Тема 1. Теоретичні основи наукового знання. Завдання: Підготувати доповідь на тему: “Історія становлення наукового знання”	-	10
2.	Тема 2. Наука як сфера діяльності людини. Завдання: Підготувати презентацію на тему: “Базові принципи теорії пізнання”	-	9
3.	Тема 3. Структура та функції наукового знання. Завдання: Підготувати есе на тему: “Структура та рівні методологічного знання”	-	9
4.	Тема 4. Історія розвитку методології науки. Завдання: Підготувати доповідь на тему: “Історія розвитку наукової методології”	-	9
5.	Тема 5. Історико-філософський аналіз методологічних проблем психології. Завдання: Підготувати презентацію на тему: “Основні підходи до розв’язання проблеми співвідношення теорії та методу в історії психології”	-	9
6.	Тема 6. Фундаментальні методологічні проблеми сучасної психології. Завдання: Підготувати есе на тему: “Методологічні проблеми сучасної психології”	-	10
7.	Тема 7. Теорія дослідження в науковій психології. Завдання: Підготувати доповідь на тему: “Співвідношення наукової та практичної психології в системі психологічного знання”	-	9
8.	Тема 8. Властивості та структура методу в психології. Завдання: Підготуватися до тестової роботи на тему: “Специфіка наукового методу в психології”	-	9
9.	Тема 9. Специфіка наукового дослідження в психології. Завдання: Підготувати презентацію на тему: “Фундаментальні методологічні принципи дослідження в психології”	-	9
10.	Тема 10. Системний підхід до наукового дослідження в психології. Завдання: Підготуватися до тестової роботи на тему: “Системний підхід в психології та його основні складові”	-	9
Разом		-	90

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота – це основна форма організації навчання, яка включає різноманітні види індивідуальної і колективної навчальної діяльності, що здійснюється на аудиторних і позааудиторних заняттях з урахуванням індивідуальних особливостей і пізнавальних можливостей студентів під керівництвом викладача або без його безпосередньої участі.

Метою самостійної роботи є формування в аспірантів уміння самостійно поповнювати свої знання та вільно орієнтуватися у потоці інформації.

У процесі здійснення самостійної роботи аспіранти оволодівають вміннями і навичками:

- організації самостійної навчальної діяльності;
- самостійної роботи з навчально-методичною, науковою літературою;
- конспектування літературних джерел;
- написання рефератів за проблематикою курсу.

Науково-інформаційні завдання як форма самостійної роботи покликані висвітлити прогресивні способи добування й використання теоретичних знань з конкретної проблемної теми курсу. Мета цього типу самостійної роботи – виявлення та доведення фундаментальних залежностей, що організуються у вигляді теорій, законів, понять, фактів.

Науково-проектні завдання як форма самостійної роботи спрямовані на розкриття нормотворчої функції, подання наукової інформації у прийнятих соціальних формах-взірцях, це – інструкції, програми, методики, технології, правила. Мета цього типу завдань – залучення студентів до соціального нормотворення, навчання їх теорії і практики наукового проектування.

Світоглядно-рефлексивні завдання як форма самостійної роботи являють собою засіб, за допомогою якого відбувається розширення світобачення студентів, прискорення їх духовного розвитку та виявлення шляхів професійного самоствердження. Метою цього типу самостійної роботи є ціннісно-естетичне наповнення та розгортання процесів критичної і творчої рефлексії здобутих знань.

Зміст кожного навчального курсу передбачає сім складових: установчо-мотиваційний; теоретико-пошуковий; консультативно-смісловий; соціально-адаптивний; системно-довідковий; корекційно-рефлексивний; підсумковий.

Усі вище вказані форми навчання містять у собі самостійну роботу студентів під керівництвом викладача, метою якої є закріплення засвоєних на лекції знань, умінь та навичок, а також активізації науково-дослідної роботи студентства, що повинно сприяти більш ґрунтовному засвоєнню достатньо доступного матеріалу і додаткової інформації, а також виконання творчих робіт.

Методи самостійного навчання є системою цілеспрямованих дій викладача, які:

- організують пізнавальну та практичну діяльність студентів;
- спрямовують на засвоєння і формування необхідних знань, умінь, навичок;
- сприяють розвитку уваги, пам'яті, мислення.

Зміст самостійної роботи з дисципліни складає:

1. Самостійне опрацювання тематичного матеріалу з навчального курсу.
2. Підготовка до семінарських та практичних занять.
3. Самостійна розробка тестових завдань відповідно до тематики курсу.
4. Конспектування першоджерел.
5. Написання рефератів.
6. Підготовка презентацій.

7. ІНДИВІДУАЛЬНІ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

№ з/п	Зміст завдання	Кількість балів
1.	Добір психодіагностичного інструментарію для вирішення конкретного практичного завдання у межах проблематики курсу (тема – на вибір студента) <i>Термін виконання: під час підготовки до семінарських/практичних занять.</i>	3
2.	Проведення групової психодіагностики за допомогою дібраного діагностичного інструментарію для вирішення конкретного практичного завдання у межах проблематики курсу (тема – на вибір студента) <i>Термін виконання: згідно з розкладом під час проведення семінарських/практичних занять.</i>	3
3.	Здійснення кількісно-якісної обробки та інтерпретації результатів проведеного психодіагностичного дослідження для вирішення конкретного практичного завдання у межах проблематики курсу (тема – на вибір студента) <i>Термін виконання: згідно з розкладом під час проведення семінарських/практичних занять.</i>	2
4.	Презентація проекту рішення конкретного практичного завдання на вибір студента у межах проблематики курсу. <i>Термін виконання: згідно з розкладом під час проведення семінарських/практичних занять.</i>	2
Усього		10

ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ ДЛЯ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

1. Визначення і співвідношення понять “наукове пізнання” і “наукове знання”.
2. Типологія знань та критерії науковості.
3. Структура процесу наукового пізнання.
4. Основні форми наукового знання та їх характеристика.
5. Предмет науки та її основні ознаки. Етапи розвитку науки.
6. Концепція наукових революцій Т.Куна. Поняття “парадигма”, “норма діяльності”.
7. Рівні наукового пізнання.
8. Принципи теорії пізнання.
9. Структура наукового знання.
10. Основні функції науки.
11. Поняття про “методологію науки”.
12. Емпіричні, теоретичні і методологічні основи науки.
13. Структура методологічного знання.
14. Рівні методологічного знання.
15. Базові поняття методології науки.
16. Функції методології науки.

17. Основні змістовні методологічні проблеми психології та їх характеристика.
18. Проблема співвідношення теорії та методу в психології.
19. Співвідношення наукової і практичної психології та їх місце в системі знання.
20. Метапсихологічні категорії та їх визначення.
21. Базові психологічні категорії та їх визначення.
22. Форми і структура теоретичного знання.
23. Критерії (ознаки) теоретичного знання.
24. Функції теоретичного знання.
25. Базові парадигми психології: характеристика та представники.
26. Фундаментальні методологічні принципи психології.
27. Критерії науковості психологічного дослідження.
28. Поняття про “метод” та його основні ознаки.
29. Рівнева будова методу та його властивості.
30. Системний підхід в психології та його аспекти.

ОФОРМЛЕННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Контрольна робота виконується державною (українською) мовою.

Обсяг контрольної роботи не має перевищувати 15 сторінок комп'ютерного тексту.

Контрольна робота має бути оформлена належним чином (див. Патица Н.І. Стандарти на оформлення магістерських, дипломних, бакалаврських, курсових, контрольних робіт та рефератів. – К.: ІПК ДСЗУ, 2008. – 26с.).

Контрольна робота має бути виконана і направлена для перевірки протягом міжсесійного періоду, тобто навчального року, протягом якого здійснюється робота студента над засвоєнням навчального матеріалу як самостійно, так і під керівництвом викладача, але не пізніше як за 30 днів до початку сесії, передбаченої навчальним планом.

ПОРЯДОК ЗАРАХУВАННЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Контрольна робота оцінюється за чотирибальною національною шкалою та в балах за кредитно-трансфертною системою:

Оцінка ECTS	Оцінка у національній шкалі	Бали за ECTS
A (відмінно)	5 (відмінно)	47 - 50
B (дуже добре)	4 (добре)	44 - 46
C (добре)		40 - 43
D (задовільно)	3 (задовільно)	35 - 39
E (достатньо)		30 - 34
FX (незадовільно) з можливістю повторного складання	2 (незадовільно)	18 - 29
F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням		1-17

У разі отримання студентом незадовільної оцінки, останній повинен усунути виявлені в роботі недоліки та недоробки і повторно захистити її в установлений викладачем строк. Студент, який своєчасно не виконав контрольної роботи або якщо його робота не зарахована за результатами її виконання, не допускається до семестрового контролю з дисципліни.

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Для активізації процесу навчання студентів в ході вивчення дисципліни застосовуються такі навчальні технології та засоби:

- лекція (ознайомлювальна, проблемно-пошукова, узагальнююча);
- евристична бесіда;
- «мозковий штурм»;
- моделювання (образно-символічне, концептуальне, структурно-логічне);
- опрацювання першоджерел;
- індивідуальні консультації.

Основною формою навчальних занять є *лекція*, при проведенні якої чітко структурується матеріал; зосереджується увага студентів на проблемних питаннях; наводяться конкретні приклади практичного застосування отриманих знань; звертаються до зарубіжного досвіду вирішення окремих проблем; використовуються наочні матеріали (схеми, таблиці, графіки, моделі) і технічні засоби навчання (мультимедійний проектор).

Обов'язковими елементами активізації навчальної роботи студентів є чіткий контроль відвідування занять та заохочення навчальної активності.

9. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Накопичення балів студентами відбувається у період вивчення дисципліни на підставі *двох основних видів контролю*:

1) *поточного* (перевірка рівня засвоєння студентами навчального матеріалу з окремої теми чи модуля під час вивчення курсу):

- усне тематичне опитування;
- модульні контрольні роботи;
- поточне тестування.

2) *підсумкового* (перевірка рівня засвоєння студентами навчального матеріалу по завершенню курсу):

- семестровий залік/екзамен;
- підсумкові контрольні роботи;
- підсумкове тестування.

Поточний контроль здійснюється у процесі вивчення дисципліни відповідно до календарного плану.

Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння теоретичного матеріалу, умінь самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислити зміст теми, умінь публічно чи письмово представити певний матеріал.

Об'єктами поточного контролю знань студентів є:

- систематичність, активність, своєчасність і результативність роботи над вивченням програмного матеріалу курсу;
- виконання завдань для самостійного опрацювання.

Поточний контроль передбачає:

- тестові завдання;
- обговорення проблеми, дискусія;
- аналіз конкретних ситуацій, ділові ігри (кейс-методи);
- презентації результатів роботи.

Підсумковий контроль передбачає виконання усних та письмових завдань. На іспит виносяться вузлові питання, типові та комплексні задачі, завдання, що потребують творчого підходу і вміння синтезувати отримані знання.

10. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

для денної форми навчання

Поточне тестування, самостійна та контрольна робота										Підсумковий тест (іспит)	Сума
Модуль І											
Лекції та семінарські заняття											
75											
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2					25	100
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10		
8	8	8	8	8	7	7	7	7	7		

для заочної форми навчання

Поточне тестування, самостійна та контрольна робота										Підсумковий тест (іспит)	Сума
Модуль І											
Лекції											
50											
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2					50	100
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10		
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		

Оцінювання знань здійснюється з метою одержання зворотної інформації про навчальні досягнення студентів та про ефективність праці викладача.

Перевірка знань може здійснюватися в усній та письмовій формі. Об'єктом оцінювання можуть виступати: результати написання тестових, творчих завдань; реферативні доповіді, доповнення, участь у дискусії.

Оцінювання завдань і відповідей здійснюється з дотриманням принципів систематичності, диференційованості, об'єктивності.

Під час оцінювання враховуються такі критерії:

характеристики відповіді: елементарна, фрагментарна, повна, логічна, доказова, обґрунтована, творча;

якість знань: правильність, повнота, осмисленість, глибина, системність;

рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, підсумовувати.

У процесі перевірки знань використовується модульно-рейтингова система оцінювання. Результати навчальної діяльності оцінюються за 100-бальною шкалою. Критично-розрахунковий максимум для допуску до іспиту – 75 балів (денна форма навчання), 50 балів (заочна форма навчання). За результатами вивчення дисципліни обов'язковим є підсумкове накопичення розрахункового мінімуму балів – 61 бал.

Невід'ємною частиною контролю є наявність у студентів конспекту лекцій та відвідування занять, а також своєчасне виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Модульні контрольні роботи складаються з теоретичних питань, ситуаційних, і творчих завдань, тестів різного рівня складності. Ці завдання поєднуються у пропорції, яка логічно врівноважує теоретичну і практичну складову роботи.

Іспит здійснюється у формі письмової роботи, за яку можна одержати максимально до 25 балів (денна форма навчання) та 50 балів (заочна форма навчання).

Іспит складається з теоретичних питань, практичних і тестових завдань, які поєднуються у пропорції, що логічно врівноважує теоретичну і практичну частину підсумкового контролю.

Студенти, які набрали сумарно меншу кількість балів, ніж розрахунковий мінімум (61 бал), вважаються такими, що не виконали навчальний план з дисципліни.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

90-100 балів – **відмінно** (A);

82-89 балів – **добре** (B);

75-81 балів – **добре** (C);

68-74 балів – **задовільно** (D);

61-67 балів – **задовільно** (E);

35-60 балів – **незадовільно** з можливістю повторного складання (FX);

1-34 балів – **незадовільно** з обов'язковим повторним курсом (F).

11. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- навчально-методичний комплекс дисципліни (навчальна програма, робоча програма, комплекс контрольних робіт);
- навчально-методичні видання;
- комплекс тестових завдань;
- лекції-презентації;
- ілюстрації;
- допоміжний роздатковий матеріал.

12. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

1. Співвідношення понять “наукове пізнання” та “наукове знання”.
2. Типологія знань та критерії науковості. Наукове і буденне знання.
3. Структура процесу наукового пізнання.
4. Основні форми наукового знання.
5. Поняття про онтологію, методологію, гносеологію, епістемологію.
6. Предмет науки та її основні ознаки.
7. Етапи розвитку науки.
8. Концепція наукових революцій Куна. Поняття “парадигма”, “норма діяльності”.
9. Рівні наукового пізнання. Принципи теорії пізнання.
10. Структура наукового знання. Лінгвістична і логічна підсистеми пізнання.
11. Основні функції науки.
12. Поняття про “методологію науки”. Наука. Філософія. Світосприйняття.
13. Емпіричні, теоретичні і методологічні основи науки.
14. Структура методологічного знання.
15. Рівні методологічного знання.
16. Базові поняття методології науки.
17. Функції методології науки.
18. Методологія у філософії Античності та Середньовіччя.
19. Методологія науки Нового Часу та у XVIII-XIX ст..
20. Методологія позитивізму (Конт, Спенсер, Стюарт), неопозитивізму (Шлік, Карнап, Фейгль, Расел) та постпозитивізму (Кун, Поппер, Агасі, Лакатос, Селларес).
21. Методологія емпіріокритицизму (Макс, Авенаріус, Пуанкаре).
22. Основні змістовні методологічні проблеми психології та їх характеристика.
23. Проблема співвідношення теорії та методу в психології.
24. Співвідношення наукової та практичної психології та їх місце в системі знання.
25. Метапсихологічні категорії та їх визначення.
26. Базові психологічні категорії та їх визначення.
27. Форми і структура теоретичного знання.
28. Критерії (ознаки) теоретичного знання.
29. Види психологічних теорій.
30. Функції теоретичного знання.
31. Емпіричні та теоретичні узагальнення у науковій психології. Значення запиту суспільства для розвитку інституту психології.
32. Базові парадигми психології: характеристика та представники.
33. Сутність та характеристика психологічного дослідження.
34. Специфіка дослідницької діяльності у психології.
35. Фундаментальні методологічні принципи психології.
36. Наукова проблема в психологічному дослідженні. Джерела проблем.
37. Критерії науковості психологічного дослідження.
38. Типи експериментальних гіпотез та способи їх перевірки.
39. Основні вимоги до психологічного дослідження.
40. Поняття про “метод”.
41. Основні ознаки наукового методу.
42. Походження методів та їх властивості (системність і цілісність).
43. Рівнева будова методу.
44. Системний підхід в психології та його аспекти.

13. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Абрамов В.І., Арутюнов В.Х. Методологія системного підходу та наукових досліджень: навч.-метод. посіб. Київ: КНЕУ, 2005. 178 с.
2. Баскаков А.Я., Туленков Н.В. Методология научного исследования: учеб. пособ. Киев: МАУП, 2004. 216 с.
3. Білуха М.Т. Методологія наукових досліджень: підручник. Київ: АБУ, 2002. 480 с.
4. Данилюк І.В. Історія психології в Україні. Західні регіони (остання чверть ХІХ – перша половина ХХ століття): навч. посіб. для студ. Київ: Либідь, 2003. 150 с.
5. Єріна А.М., Захожай В.Б., Єрін Д.Л. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 212 с.
6. Калюжна Є.М. Теоретико-методологічні проблеми психології: навч. посіб. Київ: ІПК ДСЗУ, 2019. 136 с.
7. Клименко М.О., Петрук В.Г., Мокін В.Б., Вознюк Н.М. Методологія та організація наукових досліджень: підручник. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2012. 474 с.
8. Ковальчук В.В., Моїсєєв Л.М. Основи наукових досліджень: навч. посіб. Київ: ВД «Професіонал», 2004. 208 с.
9. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. Київ: Кондор, 2006. 206 с.
10. Максименко С.Д. Генетическая психология (методологическая рефлексия проблем развития в психологии). Київ: Ваклер, 2000. 320 с.
11. Мілютіна К.Л. Методологічні та теоретичні проблеми психології: опорний конспект лекцій. Київ: ІПК ДСЗУ, 2004. 88 с.
12. Рибалка В.В. Методологічні проблеми наукової психології: посібник. Київ: Талком, 2017. 245 с.
13. Соловійов С.М. Основи наукових досліджень: навч. посіб. для студ. ВНЗ. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 176 с.
14. Стеченко Д.М., Чмир О.О. Методологія наукових досліджень: підручник. Київ: Знання, 2005. 309 с.
15. Яскевич Я.С. Методология и этика в современной науке: поиск открытой рациональности: учеб.-метод. пособ. Минск: БГЭУ, 2007. 186 с.

Додаткова:

16. Выготский Л.С. Психология. Москва: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2000. 1006 с.
17. Гальперин П.Я. Введение в психологию: учеб. пособ. 2-е изд. Москва: «Книжный дом «Университет», 2000. 336 с.
18. Калюжна Є.М. Теоретичні та методологічні проблеми психології: робочий зошит до практичних занять. Запоріжжя: Вид-во ЗНУ, 2015. 60 с.
19. Калюжна Є.М. Методологічні традиції психології в реалізації превентивних програм. *Професіоналізм психолога-практика: шляхи формування особистості фахівця*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. 25 груд. 2014 р. Черкаси, 2014. С. 15-17.
20. Калюжна Є.М. Динаміка розвитку психології як об'єкт методологічної рефлексії. *Психологічна служба ВНЗ: досвід та перспективи розвитку*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. 19-20 трав. Запоріжжя, 2009. С. 14-17.

21. Калюжна Є.М. Історія предмету психології крізь призму методологічної рефлексії. *Актуальні проблеми психології*: зб. наук. праць Інституту психології ім.Г.С.Костюка АПН України. Київ, 2009. Т. 11. Вип.2. С. 60-66.
22. Калюжна Є.М. Методологічні проблеми сучасної психології. *Наука. Освіта. Здоров'я. Реабілітація*: матеріали IV Міжнар. наук.-метод. конф. Вип. IV. Луганськ: Знання, 2005. С. 65-72.
23. Корнилова Т.В., Смирнов С.Д. Методологические основы психологии. СПб.: Питер, 2006. 320 с.
24. Кустовська О.В. Методологія системного підходу та наукових досліджень: курс лекцій. Тернопіль: Економічна думка, 2005. 124 с.
25. Образцов П.И. Методы и методология психолого-педагогического исследования. СПб., 2004. 268 с.
26. Основи практичної психології / Панок В.Г., Титаренко Т.М., Чепелева Н.В. та ін. Вид 3-є. Київ: Либідь, 2006. 536 с.
27. Основи психології: підручник / за заг. ред. О.В.Киричука, В.А.Роменця. Київ: Либідь, 2002. 632 с.
28. Папковская П.Я. Методология научных исследований: курс лекций. Минск: Информпресс, 2007. 184 с.
29. Пілющенко В.Л., Шкрабак І.В., Словенко Е.І. Наукове дослідження: організація, методологія, інформаційне забезпечення. Київ: Лібра, 2004. 344 с.
30. П'ятницька-Позднякова І.С. Основи наукових досліджень у вищій школі: навч. посіб. Київ, 2003. 116 с.
31. Технологія наукових досліджень (схеми та приклади): навч. посіб. / укл. М.С.Дороніна. Харів: ВД «ІНЖЕК», 2005. 64 с.
32. Шарапов О.Д., Дербенцев В.Д., Семьонов Д.Є. Системний аналіз: навч.-метод. посіб. Київ: КНЕУ, 2003. 154 с.

Інформаційні ресурси:

33. Калюжна Є.М. Теорія і практика сучасної психології: проблема співвідношення. *Інноваційний потенціал світової науки – XXI сторіччя*: матеріали XXXI Міжнар. наук.-практ. конф. 25 лют. - 1 бер. 2015 р. Запоріжжя, 2015. С. 10-11. URL: <http://nauka.zinet.info/31/kalyuzhna.php>
34. Оллпорт Г.У. Становление: основные положения психологии личности / пер. Л.Трубицыной, Д.Леонтьева. Киев: PSYLIB, 2005. URL: <http://psylib.org.ua/books/olpor01/index.htm>
35. <http://psychologiya.com.ua/psixologicheskij-slovar.html>

ЗМІСТ

1. Опис навчальної дисципліни	3
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	4
3. Програма навчальної дисципліни	6
4. Структура навчальної дисципліни	8
5. Теми практичних занять (не передбачено навчальним планом)	
6. Самостійна робота	9
7. Індивідуальні навчально-дослідні завдання	11
8. Методи навчання	13
9. Методи контролю	13
10. Розподіл балів, які отримують студенти	14
11. Методичне забезпечення	15
12. Орієнтовний перелік питань до підсумкового контролю знань	16
13. Рекомендована література	17

Навчально-методичне видання

Калюжна Євгенія Миколаївна

Робоча програма нормативної навчальної дисципліни
«ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ В ПСИХОЛОГІЇ»

Відповідальний за випуск Л.М. Завиніченко
Комп'ютерний набір Є.М. Калюжна

Підписано до друку 04.09.2019. Формат 60×84/16. Папір офсетний.
Друк ротаційний трафаретний. Ум. друк. арк.
Наклад 10 прим. Зам. № _____

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготовників і розповсюджувачів видавничої
продукції. Серія ДК №1805 від 25.05.2004.

Інститут підготовки кадрів
державної служби зайнятості України (ІПК ДСЗУ)
03038, Київ – 38, вул. Нововокзальна 17.
Тел./факс (044) 536-14-85